

прострочення у доставці (ст. 919 ЦК) передбачає зобов'язання перевізника доставити вантаж, пасажирів, багаж, пошту до пункту призначення у строк, встановлений договором, якщо інший строк не встановлений транспортними кодексами (статутами), іншими нормативно-правовими актами та правилами, що видаються відповідно до них, а в разі відсутності таких строків – у розумний строк [3, с. 194].

Практична реалізація вище викладених заходів дозволить забезпечити подальший прогресивний розвиток авіаційного комплексу України, налагодити тісні соціальні та економічні взаємозв'язки з іншими країнами, розширити потенційні ринки збуту української авіабудівної продукції, забезпечити участь вітчизняних підприємств у виконанні іноземних проектів та зайняти гідне місце у глобальному конкурентному середовищі авіатранспортних послуг.

Отже, на сьогоднішній день авіаційний комплекс України показує позитивні зрушення, а також має значний потенціал подальшого розвитку, проте необхідно вирішити ряд проблем за допомогою реалізації конкретних заходів, спрямованих на їх розв'язання.

Література

1. Прейгер Д. Стан і проблеми розвитку авіаційної галузі України / Д. Прейгер // Економіка України. – № 6 (571). – К.: Преса України., 2016. – 323 с.
2. Транспорт і зв'язок України – 2009. – [Статистичний збірник] / за ред. Н. С. Власенко. – К., 2010. – 290 с.
3. Соколи І. Цивільна авіація України: тенденції, перспективи, пріоритети / І. Соколи, О. Олейникова // Економіст. – 2015. – № 5. – С. 574.

УДК 349.2(043.2)

Трофимова О. В., студентка,
Юридичний факультет,
Чернівецький національний університет
ім. Ю. Федьковича, м. Чернівці
Науковий керівник: Гетьманцева Н. Д., д.ю.н., доцент

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ПРИНЦИПУ «СВОБОДА ПРАЦІ» ТА ЙОГО СПІВВІДНОШЕННЯ З ПРАВОМ НА ПРАЦЮ

Протягом століть було сформульовано безліч визначень свободи, досліджені її філософські, моральні, духовні, політичні, юридичні та інші аспекти. Незалежно від того, яку складову свободи

досліджувати, вона була і залишається однією з фундаментальних людських цінностей. Властивість свободи – бути способом існування людини.

Свободу можна розглядати в соціальному та правовому значенні. В соціальному розумінні – категорія, яку можна розглядати як стан людини, наявність в неї можливості діяти чи не діяти у відповідності зі своїми інтересами, переконаннями, не залежно від об'єктивної дійсності. Доцільно говорити про свободу в контексті обмеження її правом; з однієї сторони, право служить офіційною мірою свободи, її нормою, вказівником меж належного та можливого; з іншої – являється гарантією реалізації цієї свободи, засобом її охорони та захисту. Свобода – це є можливість, яка реалізується шляхом дій та волі.

В правовому значенні, свобода – це юридично закріплена (формалізована), соціально виправдана й соціально необхідна міра можливої й належної поведінки індивідуальних і колективних суб'єктів права, що забезпечує задоволення соціальних потреб, а також гарантується й охороняється державою.

Свобода праці має важливе практичне значення, оскільки за радянської доби право на працю фактично було замінено обов'язком працювати, в разі його невиконання, особи притягувались до юридичної відповідальності; натомість на сьогоднішній день існує свобода праці та свобода від праці.

Особливе місце серед соціально-економічних прав займає право на працю. Воно обумовлено сутністю людини та відображає її природну потребу до праці. Роль праці в розвитку людини та суспільства полягає не тільки в створенні матеріальних і духовних цінностей, призначених для задоволення потреб людей, але й у професійному розвитку працівників. Завдяки праці людина забезпечує своє існування, формується як особистість, набуває певних навичок і здібностей, реалізує їх у трудовій діяльності.

Свобода праці належить до «центрального принципів правового регулювання трудових відносин», адже вона наділена всіма ознаками, що є властивими та необхідними для категорії принцип права: має об'єктивний характер; визначає та пронизує зміст і спрямованість правових приписів; ця ідея концептуального рівня узагальнення, виражає сутність права в конкретній галузі соціальних відносин; знаходить своє вираження в джерелах як національного так і міжнародного права. Право на працю є суб'єктивним правом, одним із елементів правового статусу громадянина.

Свобода праці має на увазі те, що реалізувати право на працю в сучасних умовах можливо не тільки шляхом укладення трудового, але й цивільно-правового договору, а також за допомогою членства у кооперативах, заняття підприємницькою діяльністю тощо. Крім того, основна відмінність свободи від права полягає в тому, що свобода не підтримується юридичною кореспонденцією й не припускає несення відповідного юридичного обов'язку. Свобода праці охоплює право на працю, яку кожен вільно обирає або на яку вільно погоджується, і право розпоряджатися своїми здібностями до праці, обирати професію, рід занять та роботу. За своїм змістом свобода є більш широким поняттям, крім того, принцип є більш широкою категорією за змістом, ніж право, тому принцип свободи праці включає не одне право, а цілий комплекс прав; свобода може цілком існувати і поза правом, а саме – використовувати не правові регулятори.

О. І. Процевський підкреслює, що свобода більше асоціюється з категорією можливість. Свобода, зауважує вчений, – це можливість прояву суб'єктом своєї волі в умовах усвідомлення законів розвитку природи та суспільства. Свобода – це незалежність, відсутність утисків та обмежень. Пізнання законів дійсності, пізнання законів суспільного розвитку є однією з умов вільної діяльності особистості та суспільства. Але ці закони, самі по собі як об'єктивні зв'язки і відносини не роблять вільним ні суспільство, ні особистість. Закон і необхідність відкривають тільки можливість для такої дії, вільної дії. Можливість здійснюється, перетворюється на дійсність шляхом дій, причому реалізується, тільки та можливість, яка збігається з об'єктивною необхідністю поступального розвитку [1, с. 177].

В. В. Жернаков вважає, що «свобода праці» – набагато ширша категорія, ніж ті, що можуть становити собою право вільно розпоряджатися робочою силою як економічною категорією, як якимось майном. Вона базується на свободі кожного індивіда у своєму розвитку, а не тільки у відносинах з використання праці [2, с. 34].

Доречною є точка зору М. М. Пурея, за якою свобода праці знаходить свій прояв перш за все в тому, що кожен громадянин в Україні має свободу вибору – між зайнятістю й незайнятістю, формами зайнятості, формами організації праці, трудової функції, місця роботи та інших умов праці. Але зробивши відповідний вибір, громадянин повинен підкоритися правилам, що регламентують соціальні відносини у зв'язку з певною формою громадської організації праці [3, с. 84].

Саме потреби та інтереси виступають джерелом свободи праці. Людина виступає критерієм оцінки рівня свободи, тому виходить, що свобода праці наповнена соціальним загально-гуманітарним змістом. Саме цей аспект визначає первинність свободи праці по відношенню до держави й обов'язку держави щодо її забезпечення.

Сутність «свободи» виражається у відсутності обмежень у поведінці суб'єкта, у безперешкодній реалізації наданої можливості. Терміном «право» визначається узаконена можливість що-небудь робити, здійснювати. З цих позицій принцип свободи праці, закріплений на конституційному рівні, є гарантією того, що людина самостійно розпоряджається своїми можливостями як інструментами для досягнення своїх цілей та реалізації власних інтересів. Саме така гарантія виступає попередньою умовою наявності можливості у суб'єкта обирати певний вид діяльності. Тому є зрозумілим, що свобода праці охоплює право на працю, яку кожен вільно обирає або на яку вільно погоджується, і право розпоряджатися своїми здібностями до праці, обирати професію, рід занять та роботу. Саме дана обставина чітко відображає співвідношення принципу свободи праці і свободи від праці та права на працю на сучасному етапі розвитку нашої держави. На сьогоднішній день право на працю потрібно тлумачити як рівне право на працю та право на вільну працю.

Проблема принципів сучасного трудового права є актуальною, особливо, щодо підготовки нового Трудового кодексу України. Відкритими залишаються питання про перелік принципів, а також про їхній зміст в умовах перехідного періоду. В проекті Трудового Кодексу України, в ст. 3 зазначається «Правове регулювання трудових відносин здійснюється на засадах: свободи праці, що включає право на працю, яку кожен вільно обирає або на яку вільно погоджується». Головне, щоб даний принцип справді реалізовувався в умовах ринкової економіки України.

Література

1. Процевський О. І. Методологічні засади трудового права: монографія / О. І. Процевський. – Х.: ХНАДУ, 2014. – 260 с.
2. Жернаков В. В. Свобода праці як принцип сучасного трудового права / В. В. Жернаков // Право України. – 1999. – № 3. – С. 34-36.
3. Пурей М. М. Право на працю в Україні в умовах ринкової економіки: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05 / Харків. держ. пед. ун-т / М. М. Пурей. – Х., 2002. – 173 с.